

Bolondok vidám sírjai

Goda Gábor Társulatának *Don Quijote Mauzóleum* című előadásáról

Kontextus.hu

A 2005 tavaszán bemutatott Rókatündérek című előadásuk a játékosság és a szürrealitás pazar meséje volt. Most egy közönségsikerre méltán számítható darabbal álltak elő Goda Gábor rendező fantáziájának pazar kamrájából.

A dolog prózaian indul: a ruhatárban letesszük a kabátokat. Az előadás tulajdonképpen már ekkor kezdetét veszi, hiszen a ruhatár is installáció, melyet a ruhatáros és a fogasok alkotnak. A Mauzóleum ugyanis nem más, mint egy óriási házibuli. Minden a nézők szórakoztatását szolgálja. A büfében Tomi (Bakó Tamás) álldogál, majd berohan velünk az előadás intim terébe. A tér közepén egy nagy piros négyzet terpeszkedik, oldalt pedig négy installáció-ember látható. A térítő Pap (Lipka Péter), a Gramofonos Lány (Dombi Kati), az Asztronauta (Gold Bea), és végül Józsi (Csató József), az altergitáros, aki spontán koncertté változtatja az estet.

Érezhetően nem akármilyen produkcióról van szó. Miközben tétován sétálgatunk fel s alá, Józsi hirtelen feleled, és vidáman üdvözlő minket, majd elkezdi játszani - Tomi élénk ovációjától kísérve. Az „Isten vagy, Józsi!” és a „Józsi, ah, ah!” kiáltások között Tomi, a hivatásos rajongó vadul rázza magát. Figyelmünket az énekes már korábban arra hívta fel, hogy a Gramofonos Lány az ő partnere, vokalista, de csak akkor énekel, ha valaki forgatja. A hölgy ugyanis egy óriási gramofonlemezen ül, egyik cipősarka a gramofonlemez „tűje”. Oldalt kis karral kell forgatni, amit bizonyos nézők enyhén bárgyú mosoly kíséretében meg is tesznek. Ekkor Dombi Kati dalra fakad.

Talán a Gekko vagyok című szám mélyenszántó mondanivalója miatt, vagy csak megszokásból, de két szám között Tomi magánmutatványt ad elő. Don Quijote-i álszakállt ragaszt magára és egy hosszú rúddal felszerelve a középütt található piros arénában masíroz fel-alá. A szemközti falon vetített nézősereg látható. A rúd-mutatványok végén Tomi holtan rogy össze, ekkor a virtuális nézők nagy ováció közepette megtapsolják. Józsi lebeszélése ellenére többször is megismétli a mutatványt, míg valaki más át nem veszi a terepet: a Prédikátor.

Ő már korábban is fel-felállt, s az épp arra járókat a Bolondság Lovagja sírjának felszabadítására hívta fel, „a Ráció nemeseinek hatalmából”. E rövid, ám velős beszéd arra céloz, hogy a bolondságot az emberek már elfeledték, s Don Quijote sírja a kelekótyaságot, a nem-hétköznapi és a fantáziát jelképezi. Innentől kezdve elszabadulnak az események és a '80-as évek stílusában fogant aranyos groteszket szürreális bohózat folytatja. Az előadás mozgásszínházzá alakul át.

Az egyik legszebb és legmulatságosabb jelenetben az Asztronauta lép a színre, finoman „lebegve”. Háta mögül kis rúdon teniszlabdát lógnak elébe, mint nyúl elé a répát. Teniszütőjével megüti, és a labda lassan szárnyalni kezd. Imitálják a holdbéli gravitációt. Mire Gold Bea átér a másik oldalra, épp vissza tudja ütni finoman saját magának a labdát. Egy kis ideig így megy ez, mígnem egyszer csigalassúsággal melléüt. Mintha a játék könnyedsége rég elfelejtett szépségeket idézne. Talán ez az egyik kulcsjelenet: a szabadság – a bolondok szabadsága, a holdkórosok forradalma és a normalitást feje tetejére állító kelekótyák kiáltványai – gyermeki valami, mely a felnőtt legfontosabb kincse.

A játzók komoly táncos képességeiről egy kardjelenetben győződhetünk meg. Míg Józsi csendben ül a helyén, a négy mozgásszínházi kardpárbajt mutat be. Persze absztrakt, már-már nevetségesen sámánisztikus múltidézés. Mind a négyen Don Quijoték – kecskeszakállat és bajuszt tesznek fel. A zárójelenetben Józsi újra énekl melankolikus, ám vicces dalait, miközben egy halottról is említést tesz, akit gyászolnunk kell. Be is hozzák az illetőt: egy óriási gömböt, és benne Bakó Tamást.

Úgy működik mint gyermekkorunk keljfeljancsija: súlypontját nem tudja elveszteni, hiába leng ki teljesen, mégis visszarándul egyenesbe. Ő volna a halott. Rendhagyó módon azonban nem mi gyászoljuk, hanem ő nyilvánítja részvétét nagy mosolygások közepette. Miközben ide-oda mozog, leng és egy-egy nézővel kezet fogván sajnálkozik, a már megszokott és megszeretett Józsi dalra gyújt. A többi szereplő is a helyére áll, és együtt éneklük a finálét. A közönségből néhányan diszkrétén táncolni kezdenek, és egészen házibulis lesz a hangulat. Már mennék is a büféhez egy italért, amikor vége szakad az előadásnak.

Az Artus és Goda Gábor látszólag fogyasztható, könnyen lágyuló darabot hozott létre. Valójában azonban valami mély kiábrándultság csillog a mosolyok mögött, a gegekben pedig keserűség lappang. Nem véletlen, hogy a falra vetített közönség előtt az első Don Quijote újra és újra összerogy. A közönség mint ítélő és ítélkező, minden művészt Don Quijotévé tesz. Egyáltalán a művész – ha van ilyen – bolond. Cervantes 400 éves metaforája az Artus értelmezésében fenyegető igazságot rejt magában.

Nevezetesen azt, hogy a bolondságról való lemondás, a dolgok „normalizálása” halált jelent a művészi szabadság számára. Ez közhely, azonban olyan közhelyről van szó, amelyet újra és újra fel kell tární, merthogy tétje van. A Don Quijote Mauzóleum olyan emlékmű, sírhely, melyben az „ab-normális” felmagasztosul. Amikor felszólítják a közönséget, hogy keressék meg a bolondság lovagjának sírját, akkor nem történik más, mint intés arra, hogy találják meg ezt a művet, azaz: nézzenek szét maguk körül. Lássuk meg tehát az Artus alkotását és a mindannyiunkban rejlő, felforgató és életteli bolondságot!

Mestyán Ádám

Don Quijote Mauzóleum

Alkotó-előadók: Bakó Tamás, Csató József, Dombi Kati, Gold Bea, Grecsó Zoltán, Kocsis Gábor, Lipka Péter

Tér: Bodóczy Antal, Goda Gábor

Jelmez: Lőrincz Kriszta

Rendező: Goda Gábor